

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бехманн Г. Современное общество: общество риска, информационное общество, общество знаний. Москва, Россия : Логос, 2010

2. Грищенко Л. «Stem-освіта обов'язкова складова професіограми майбутнього фахівця». III Міжн. наук.-практ. конф. Stem-освіта: стан впровадження та перспективи розвитку, Київ, 2017. С. 26–30

3. Драч І. Формування ключових компетентностей як основа професійної підготовки викладачів вищої школи // Імідж сучасного педагога. 2013. № 2. С. 11–76.

4. Квэк М. Національна держава, глобалізація та Університет як модерний заклад // Ідея Університету: Антологія / упоряд.: М. Зубрицька, Н. Бабалик, З. Рибинська; відп. ред. М. Зубрицька. Львів: Летопис, 2002. С. 267–294

5. Лисенко Л. О. Використання ІТ-технологій при вивченні англійської мови за професійним спрямуванням // Наукові записки. Серія: Педагогічні науки. Випуск 178. (2019). С. 125–128

6. Ingvarson L. Professional development as the pursuit of professional standarts: the standard based professional development system // Teaching and Teacher Education. № 14 (1). 1998. – P. 127–140

7. Clark Burton R. Sustaining Chlangein Universities, Continuitiesin Case Studiesand Concepts The Societyfor Researchinto Higher Education & Open University Press/ SL6 2QL/ Clark Burton R. England: McGraf-Hill. 2004. – 212 p.

REFERENCES

1. Bekhmann, H., (2010). *Sovremennoye obshchestvo: obshchestvo riska, informatsionnoye obshchestvo, obshchestvo znaniy*. [Modern society: society of risks, informational society, knowledge society]. Moscow.

2. Hrischenko, L. (2017). [Stem-education as an obligatory part of the future specialist's profession]. Kyiv.

3. Drach, I., (2013). *Formuvannya klyuchovykh*

kompetentnostey yak osnova profesiynoyi pidhotovky vykladachiv vyshchoyi shkoly. [Key competences formation as basis of professional training of high school teachers]. Kyiv.

4. Kvek, M. (2002). *The nation-state, globalization and the University as a modern institution*. [National State, Globalization and the University as a Modern Institution]. Lviv.

5. Lysenko, L. O (2019). *Vykorystannya IT-tekhnologiy pry vuvchenni anhliys'koyi movy za profesiynym spryamyuvannya*. [The use of IT technologies in the study of English for professional purposes].

6. Ingvarson, L. (1998). Professional development as the pursuit of professional standarts: the standard based professional development system

7. Clark Burton, R. (2004). Sustaining Chlangein Universities, Continuitiesin Case Studiesand Concepts The Societyfor Researchinto Higher Education & Open University Press.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КОНДРАШОВ Микола Миколайович –

кандидат педагогічних наук, докторант кафедри педагогічних наук, освітнього і соціокультурного менеджменту Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутнього фахівця.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KONDRASHOV Mykola Mykolaiovych –

Candidate of Pedagogical Sciences, Doctoral Student of High School Pedagogics and Educational Management of Bohdan Khmelnytsky National University at Cherkassy.

Circle of scientific interests: professional training of specialist.

Стаття надійшла до редакції 21.11.2019 р.

УДК 378, 354.895:2

DOI:10.36550/2415-7988-2019-1-185-112-117

КОТЕЛЯНЕЦЬ Юлія Сергіївна –

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри методик дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3932-1824>

e-mail: youliana15@i.us

**ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО КОНСТРУЮВАННЯ ДІТЕЙ
СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Проблема та обґрунтування актуальності проблеми. Розвиток сучасної дитини як особистості передбачає максимальну реалізацію нею власної активності, самостійності, ініціативи, прагнення обирати на свій розсуд шляхи й

засоби досягнення цілей, намірів, реалізувати власні потреби та інтереси. На жаль, виховання і навчання в сучасних навчальних закладах усіх рівнів освіти орієнтоване здебільшого не на формування в особистості механізму саморозвитку, а на те, щоб

виховати особу, яка б у своїй діяльності та поведінці відтворювала соціально задані зразки. Однак це не сприяє розвитку особистості дошкільника, його вміння самоорганізуватися, приймати елементарні рішення, виявляти ініціативу, висловлювати власні судження, довіряти власним оцінкам.

З огляду на це, у дошкільних закладах освіти відбувається перехід від декларативної до практично зорієнтованої моделі навчання й виховання, що сприяє розвитку особистісних ресурсів дітей, їхніх потреб, інтересів, нахилів і здібностей. Водночас помітна зорієнтованість дошкільної освіти на формування особистості, здатної до конструктивної діяльності, що лежить в основі загального розвитку кожної людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливість проблеми організації конструктивної діяльності засвідчують нормативні документи, якими керуються сучасні заклади освіти. Зокрема, у законі «Про освіту», Базовому компоненті дошкільної освіти визначено визначальну роль конструктивної діяльності у формуванні особистості дитини, розвитку її творчих здібностей. У Базовій програмі розвитку дошкільника «Я у Світі» вперше в освітньому просторі України конструктивну діяльність визначено як одну з панівних ліній розвитку дитини.

Наукові дослідження, в яких розглядаються теоретико-методичні аспекти проблеми конструктивної діяльності (Аристотель, Г. Гегель, І. Кант; Д. Богоявленська, Н. Лейтес, М. Лісіна, В. Юркевич; Л. Арістова, О. Брежнева, Л. Буркова, В. Кузь, В. Лозова, О. Матюшкін) характеризують «формування» як процес і результат цілеспрямованих та стихійних впливів соціальної дійсності на особистість з урахуванням індивідуальних, особистісних можливостей, неповторності. Поряд з цим, аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми організації конструктивної діяльності особистості дає змогу зазначити, що Л. Артемова, Д. Богоявленська, О. Матюшкін, М. Поддяков, О. Проскура, К. Щербакова, Г. Щукіна підкреслюють її виняткову важливість у розвитку особистості, хоча залишаються нерозв'язані проблеми та необхідність визначення нових перспективних засобів, які стимулюватимуть загальний розвиток особистості, її конструктивну діяльність.

Для вияву здібностей і здатності до конструктивної діяльності необхідні як зовнішні сприятливі умови, так і зусилля самої людини. Вітчизняними ученими (Д. Богоявленська, О. Матюшкін, О. Лук, В. Моляко, Я. Пономарьов, Я. Шубінський)

та зарубіжними фахівцями (Ф. Баррон, А. Біне, Д. Гілфрод, А. Маслоу, К. Роджерс, Д. Томсон) описано різні аспекти проблеми здібностей особистості до конструктивної діяльності.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні та розкритті сутності та змісту понять творчість, конструювання, обґрунтувати особливості формування творчого конструювання дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Творчість належить до найбільш складних і водночас, соціально значущих психологічних феноменів. Суспільству сьогодні вкрай потрібні люди, які творчо мислять, здатні ефективно діяти, проектувати, винаходити, конструювати нове, розв'язувати творчі задачі.

Сучасна психологічна наука детально вивчає процесуальний та особистісний аспекти творчості (І. Д. Бех, Н. І. Литвинова, С. Д. Максименко, В. О. Моляко, О. Л. Музика та ін.). Теорія відображення виступає методологічною основою такої психологічної закономірності як потяг до неповторності, що засвідчує активну природу психічного, яка, в свою чергу, і є поясненням природи творчої активності людини.

Психологи розглядають творчість, як продуктивну людську діяльність, яка здатна породжувати якісно нові матеріальні та духовні цінності суспільного значення.

У філософській літературі відсутній єдиний погляд на обсяг і зміст поняття «творчість». Ми дотримуємося тієї точки зору, що вона є діяльністю людини, що створює нові оригінальні матеріальні та духовні цінності, якими володіє, і які мають суспільне значення та професійність.

У спеціальній науковій літературі творчість найчастіше визначається як процес діяльності, результатом якого є створення якісно нових матеріальних і духовних цінностей, або як створення нової реальності, яка задовольняє різні суспільні та особисті потреби.

Поняття «творчість» широко використовується у повсякденному житті та науковій літературі. Проте, існують труднощі щодо його значення. До основних понять «творчості» належать такі:

– творчість – це діяльність людини, в якій вона створює нові об'єкти та якості, схеми поведінки й спілкування, нові образи та знання; творчість є вищою формою активності та самодіяльності людини;

– творчість – це суто людська діяльність; це не лише створення суспільно значущого продукту, творчістю можна назвати всі ті «відкриття», які людина робить особисто для

себе; творчими є майже всі психічні процеси, за винятком, може, автоматизованих дій;

– творчість – це потреба в самоактуалізації, повній і вільній реалізації своїх здібностей та життєвих можливостей [2; 7; 9].

Дошкільний вік вважають сприятливим періодом для розвитку творчих нахилів особистості, їхнього прояву у сферах пізнання та художньої діяльності. Адже добре відомо, що у дітей цього віку більшість психічних процесів, зокрема, пам'ять, мислення, сприймання, уява, почуття, перебувають на стадії становлення, зміни, розвитку. Саме тому вони надзвичайно рухливі, нестійкі, мінливі, суперечливі.

Діяльність конструювання є тим видом дитячої активності, результат якої матеріалізується у формі продукту та об'єктивно відображає динаміку їх творчого розвитку. Дитяче конструювання, в силу його творчо-перетворюючої природи та відповідності інтересам і потребам дошкільника, при належній організації може носити суто творчий характер.

Поряд із маніпулятивною діяльністю конструювання розвивається у дошкільному віці одним із перших. Дошкільник, що є суб'єктом діяльності та конструктором по своїй суті, конструє все, починаючи зі слів, закінчуючи складними конструкціями, використовуючи у ролі деталей конструктора як предметні, так і образні матеріали.

На основі проведеного аналізу науково-педагогічних джерел зазначимо, що вчені характеризують ключову категорію нашого дослідження по-різному. Зокрема, В. Нечаєва [12] оперує поняттям «конструювання» як створення проектів із деталей будівельного матеріалу, виготовлення іграшок і поробок із паперу, картону, дерева, інших матеріалів та конструкторів. За своїм характером воно подібне до образотворчої діяльності та гри. Перші конструкції діти роблять під час предметної діяльності в результаті практичних дій з різними предметами: кубиками, пірамідками.

У педагогічній науці конструювання витлумачують як засіб інтелектуального розвитку дитини. Поряд із цим цей вид діяльності на практиці використовують для розв'язання практичних завдань і здійснення естетичного виховання дітей [8].

В. Горбатих вважає конструювання одним з основних видів діяльності в дошкільному віці. Дитина, вміло керована в процесі конструктивної діяльності, всебічно розвивається, у неї формуються універсальні вміння й навички, що забезпечують успішність будь-якої іншої діяльності, зокрема трудової і навчальної [4; 5].

Перший крок у світ конструкторської творчості дитина робить вдома та в дитячому садку, при знайомстві з іграшкою. Дошкільникам властивий активний пізнавальний інтерес, що виражається у прагненні дізнатися, «що там всередині», розібрати іграшку, щоб з'ясувати, як вона влаштована та діє. Наразі у них з'являється й бажання створювати – змайструвати, побудувати щось своїми руками. Раннє залучення дітей до творчої конструкторської діяльності через гру, виконання творчих завдань, розвиток творчих тенденцій є передумовою розвитку творчості у майбутньому талановитих дизайнерів, інженерів, творчих людей.

Спроби зі створення розвивальних методик навчання творчому конструюванню робились протягом багатьох років психологами, педагогами, інженерами та іншими спеціалістами (Г. С. Альтшуллер, Г. Я. Буш, І. П. Волков, О. М. Давидчук, Т. В. Кудрявцев, З. В. Лиштван, О. Р. Лурія, В. О. Моляко, Л. О. Парамонова, М. М. Поддяков та ін.). Ними враховувалось, що специфікою конструктивно-технічної творчості дорослого є її спрямованість на задоволення життєвих потреб суспільства. На відміну від цього, у дитячій творчості цінним є не продукт діяльності дитини, а процес творчого пошуку, що присутній у всіх ланках конструкторської діяльності. У якості основних ланок процесу конструкторсько-технічної творчості виступають етап зародження задуму та етап практичної його реалізації (Т. Рібо, П. М. Якобсон, С. М. Василейський та ін.). Це означає, що в усіх ланках конструкторсько-технічної діяльності, якщо вона виконується творчо, може бути присутня творча задача, що є необхідним компонентом будь-якої творчої діяльності [6, с. 4].

В процесі конструювання, як форми пошуково-конструкторської діяльності, цілеспрямовано розвивається конструктивне мислення дітей, виробляються смак та інтерес до раціоналізаторства. Успішне розв'язування різних видів конструкторських задач може служити одним із найбільш загальних показників розвитку конструкторського мислення. На думку М. М. Поддякова, основним напрямком формування творчості у дошкільників є створення дорослими доступних для них проблемних ситуацій, постановка творчих задач – формування такої загальної евристичної структури особистості дитини, яка сприяє самостійному пошуку, розв'язанню в навколишньому світі проблемних ситуацій та задач [14].

Творчі конструкторські задачі спонукають дітей до використання набутих знань і навичок, до пошуку нових способів діяльності, вони є ефективним засобом розвитку здібностей дитини. О. Р. Лурія наголошував: «Довго вправляючи дитину в розв'язуванні конструкторських задач, ми водночас розвиваємо і її творчу конструкторську діяльність» [11, с. 59].

Дослідження конструкторської діяльності дошкільників О. Р. Лурії та А. І. Міренової підтвердили, що розвиток їх конструкторських умінь багато в чому залежить від характеру завдань, що ставляться перед ними [11]. Якщо дошкільникам пропонують побудувати конструкцію з розданого матеріалу за готовими зразками, то під час виконання такого завдання діти не дуже вникають у його зміст, не намагаються розібратися в деталях конструктора, а лише наслідують готовий зразок, роблять це не завжди точно. Лише коли їм пропонують зразок конструкції іншого типу (що дає уявлення про загальний вигляд споруди, без виділення окремих деталей), діти допитливо розбираються у завданні, з'ясовують, з яких деталей вона складається. Такі завдання сприяють не тільки розвитку конструкторських навичок дошкільників, але й спонукають ріст їхньої спостережливості, уваги та мислення. Саме тому важливо, щоб завдання збуджували творчу думку дитини, примушували її шукати потрібне рішення, підштовхували до необхідності випробувати декілька комбінацій.

Використання творчих задач, проблемних методів формування умінь є одним з головних факторів, що сприяє підвищенню ефективності процесу навчання, стимулює дітей до активних, творчих пошуків нових способів отримання недостатніх знань [1].

Саме під час розв'язування творчих завдань у дітей формуються винахідливість, кмітливість, спостережливості, вміння планувати свої дії, шукати найбільш оптимальні рішення. І як наслідок – розвиток конструкторського мислення дітей.

У розв'язуванні задач можуть бути використані не тільки засвоєні знання, а здебільшого й розумові дії дитини, що визначаються наявністю у її фонді розумових прийомів і операцій. При цьому розв'язування конструкторської задачі може здійснюватись на рівні структурно-функціонального аналізу елементів конструювання, доконструювання (часткової перебудови) або ж цілковитої перебудови (побудови) конструкції.

І як наслідок, конструктивне мислення дітей розвивається у напрямку: від матеріалізації задуму, розробленого іншими, до самостійної постановки проблеми; від ситуативного застосування певних засобів конструкторської діяльності до стратегіальної організації мислення; від суб'єктивної до об'єктивної новизни.

У вихованні конструктивного мислення дітей першочерговим завданням є навчання цілеспрямовано використовувати конструкторський матеріал. Для цього дорослий пропонує дітям зразок будівлі, використовуючи показ найпростіших прийомів конструювання, наочно демонструючи їм, як вирішується конструкторське завдання.

Важливо озброювати дітей способами просторового аналізу структури предмета, на основі яких стає можливим визначення його конструкції. Діти навчаються способом просторового аналізу на основі зразка-малюнка, схеми, де зображуються окремі частини предмета, виділення яких дозволяє визначити, з якого будівельного матеріалу, в якому просторовому положенні можливе поєднання елементів між собою. Разом з тим діти також отримують можливість проявляти елементи власного пошуку у визначенні способів конструювання [3].

За зразок радять брати іграшки або малюнки, за якими діти згодом самостійно виготовляють іграшку. Діти разом із дорослим аналізують, з яких частин складається даний предмет, з чого (з якого будівельного матеріалу, якої форми) його можна зробити, яка має бути послідовність роботи тощо. У зв'язку з цим з'являється можливість постановки перед дітьми конструкторських задач, у яких тільки деякі умови розв'язання наочно виражені: побудувати предмет аналогічно до предмета навколишнього світу чи його зображення [15].

Розвиваючий ефект завдань даного типу допомагає підсилити й введення зразків з неповними характеристиками (тобто відсутність у зразку деяких зовні незначних елементів, разом з тим цілісно утворюючих, прихованих на малюнку) [13].

Конструювання за схемою (кресленням) є також одним із видів конструювання за зразком, що має неабиякі внутрішні ресурси розвитку творчих здібностей дітей. Як встановлено психологами, процедура співвіднесення оригіналу та моделі (схеми) вимагає від дитини розумових зусиль та особливої пошукової активності. Аналізуючи схематичне зображення, дитина шукає динамічні параметри, які властиві даній конструкції. При цьому ідея, народжуючись

на основі детального аналізу ситуації, видозмінюється у ході подальших практичних дій (Т. В. Кудрявцев).

Наразі узагальнене наслідування (Д. Б. Ельконін), яке виражається в усвідомленому ставленні до зразків, у самостійному застосуванні відомих дитині знань, способів у незнайомих ситуаціях, сприяє у цьому випадку переходу від відтворюючої діяльності до творчої. Тому використання зразків і задач на відтворення та перетворення необхідні для формування у дітей таких знань, умінь, які потім обов'язково будуть задіяні ними в самостійній діяльності, набудуть більш узагальненого характеру і стануть вихідною позицією для розвитку творчості [13, с. 22].

Корисним для розвитку творчого конструювання є завдання на створення споруд за спеціально заданими умовами, що примушує дитину будувати будівлю в уяві, тобто створювати її задум, який може охоплювати і форму споруди, і спосіб дій, обраних у відповідності з заданими вимогами та технічними можливостями матеріалу [6, с. 7]. У процесі розв'язування таких задач формується вміння творчо визначати способи конструювання і на цій основі створювати власні конструктивні задуми.

Введення суперечливих умов в конструкторську діяльність дитини створює основу для формування у неї згодом узагальнених способів конструювання (М. М. Поддяков, Л. О. Парамонова, Г. В. Урадовських та ін.). Формування цих способів складає один із провідних напрямків навчання творчому конструюванню [10].

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Навчання творчому конструюванню спрямовано на формування, розвиток самого творчого процесу, механізму творчої діяльності, забезпечення мотиваційної, регулятивної, динамічної та операційно-технічної її сторін. Отже, формуючи у дітей вміння і бажання конструювати, ми маємо враховувати специфічні вікові особливості та етапи розвитку конструкторської творчості, використовуючи ефективні методи (інформаційно-рецептивні, репродуктивні, дослідницькі, евристичні). Не менш важливими при цьому є врахування психолого-педагогічних принципів та підходів до організації творчого конструювання, дитячої творчості. Це передбачає використання дорослим поетапного показу виготовлення виробів, пояснення послідовності їх виконання, показ способів виготовлення, обстеження готового зразка, запитання до дітей з метою залучення

наявного у них досвіду, самостійний пошук способів конструювання тощо.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Біла І. М. Психологія творчого конструювання в дошкільному віці : монографія / Біла Ірина Миколаївна. – К. : Веселка, 2011. – С. 431.
2. Богоявленская Д. Б. Психология творческих способностей / Д. Б. Богоявленская. – М. : Академия, 2002. – 337 с.
3. Вержиковская Л. Г. Творчество младших школьников как условие их подготовки к общественно – полезному труду: дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / Вержиковская Лариса Германовна. – К., 1987. – 127 с.
4. Горбатих В. Готуємося до школи... з конструктором / В. Горбатих // Вихователь – методист дошкільного закладу. – 2009. – №6. – С. 66–70.
5. Горбатих В. Конструювання: технології розвитку / В. Горбатих // Вихователь-методист дошкільного закладу. – 2009. – №1. – С. 67–70.
6. Давидчук А. Н. Педагогические условия формирования конструктивного творчества у детей старшего дошкольного возраста в строительной игре: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. психол. наук: 19.00.07 «Педагогическая психология» / А. Н. Давидчук, М., 1970. – 21 с.

REFERENCES

1. Bila, I. M. (2011). *Psychology of creative design in preschool age*. Kyiv.
2. Bohoiavlenskaia, D. B. (2002). *Psikhologiya tvorcheskikh sposobnostey*. [Psychology of creative abilities]. Moscow.
3. Verzhikovskaya, L. G. (1987). *Tvorchestvo mladshikh shkol'nikov kak usloviye ikh podgotovki k obshchestvenno – poleznomu trudu*. [Creativity of primary schoolchildren as a condition for their preparation for socially useful work]. Kyiv.
4. Gorbatikh, V. (2009). *Hotuyemosya do shkoly... z konstruktorom*. [Get ready for school ... with connects]. Kyiv.
5. Gorbatikh, V. (2009). *Konstruyuvannya: tekhnolohiyi rozvytku*. [Designing: technological development]. Kyiv.
6. Davidchuk, A. N. (1970). *Pedagogicheskiye usloviya formirovaniya konstruktivnogo tvorchestva u detey starshogo doshkol'nogo vozrasta v stroitel'noy igre*. [Pedagogical conditions for the formation of older preschool children's constructive creativity in the process constructive game]. Moscow.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КОТЕЛЯНЕЦЬ Юлія Сергіївна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри методик дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: формування творчості дітей старшого дошкільного віку.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KOTELIANEYS Yuliia Serhiivna – PHD, Senior Teacher of the Academic Chair of Pre-school and Primary Education of Centralukrainian Volodymyr Vynnychenko State Pedagogical.

Circle of scientific interests: formation of creativity of children of preschool age.

Стаття надійшла до редакції 21.11.2019 р.

УДК: 336.553

DOI:10.36550/2415-7988-2019-1-185-117-120

КУШНІР Наталія Сергіївна –

викладач Кропивницького будівельного коледжу

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8692-4882>

e-mail: natalochka140387@gmail.com

ФАНДРАЙЗИНГ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ РЕАЛІЗАЦІЇ МАРКЕТИНГУ СОЦІАЛЬНИХ ПРОЕКТІВ СПРЯМОВАНИХ НА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Успіх і просування соціально важливих проектів в умовах сучасного розвитку суспільства, закріплення їх статусу і ефективність реалізації в пріоритеті залежать від набору методів і технологій, які вони застосовують.

Необхідність пошуку додаткових фінансових ресурсів для соціальної сфери, як фактора загальнодержавного розвитку, є досить актуальним питанням, для вирішення якого, передусім, потрібна модернізація його фінансового забезпечення шляхом створення системи багатоканального фінансування на основі розширення джерел фінансування, активами фінансових та нефінансових (інформаційних, інтелектуальних, сервісних та ін.) партнерів, які допомагають здійснити капіталізацію соціального проекту.

Пріоритетним інструментом реалізації цих завдань є фандрайзинг. Фандрайзинг – нове поняття в українській науці, при цьому добре відоме європейським і американським ученим, а також фахівцям з проектного менеджменту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми розвитку фандрайзингу присвячено роботи провідних вітчизняних та зарубіжних фахівців: Артем'євої Т., Балашової А., Башуна О., Дугласа А. Дж., Крупського Т., Комаровського О., Куц С., Тульчинського Г., Шниркова О. та ін.

Мета статті – теоретично обґрунтувати визначення поняття «фандрайзингу» На прикладі фестивалю соціальної реклами «Соціальний плакат-ідеальний світ», розкрити етапи реалізації фандрайзингу як маркетингової технології втілення соціальних проектів, що спрямовані на формування соціальної відповідальності.

Виклад основного матеріалу

дослідження. Проекти соціального спрямування, як засоби соціально відповідальної взаємодії, направлені на вирішення системних соціальних, економічних, екологічних та правових проблем або спрямовані на розробку технологій їх вирішення.

Оперативне забезпечення реалізації нагальних соціальних ініціатив без залучення фінансової підтримки в умовах ринкової економіки є неможливим.

Ефективним засобом реалізації соціально спрямованих проектів є фандрайзинг, що зарекомендував себе як інструмент капіталізації соціальних проектів та ініціатив.

Термін «фандрайзинг» утворений із двох англійських слів – fund (фонд, кошти) і rising (підвищення, поліпшення становища, надбавка до зарплати). Дослівним перекладом є збільшення грошових коштів, а за змістом – пошук капіталу.

Фундація «Україна – США» визначає «фандрайзинг» як мистецтво залучення коштів приватних осіб чи благодійних організацій, які надають фінансові ресурси у вигляді грантів; процес збору коштів та інших ресурсів, які використовуються, в основному, для реалізації соціально значимих програм [3, с. 6].

О. Шнирков та І. Мінгазутдінов підкреслюють комплексність системи заходів фандрайзингу, що забезпечують пошук фінансових та матеріальних засобів, необхідних для реалізації некомерційних проектів [6, с. 2].

У працях Т. Крупського, фандрайзинг визначено, як діяльність по залученню фінансових, матеріальних та людських ресурсів для роботи неприбуткових організацій та реалізації їх проектів, які ставлять перед собою соціально значущі цілі [1, с. 2]